

Становище

**по конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“
в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално
направление 2.1. Филология (Български език – морфология и синтаксис),
обявен в ДВ, бр. 100, от 15.12.2017 г.**

Кандидат: доц. д-р Савелина Банова Банова

Становище: проф. д-р Гергана Кирилова Дачева

1. Данни за доц. д-р С.Банова

Савелина Банова е завършила висше образование в СУ „Св.Климент Охридски“ – специалност Българска филология и втора специалност Философия през 1975 г., а през същата година започва работа като преподавател във филиал на ИЧС в Сливен. От 1981 г. е назначена за асистент в Департамента по езиково обучение на СУ „Св. Климент Охридски“. През 1988 г. е доктор по филология с дисертационна тема „Морфонология на българския глагол“. Избрана е за доцент по български език (морфонология и морфология) в същия Департамент. Има две международни специализации – в Сегед (Унгария) и в Лайденския университет (Холандия). Ръководител е на Катедрата по български език и специализирано обучение в Департамента по езиково обучение (от 2014), от 2016 е ръководител на Научна лаборатория по приложна лингвистика пак там, от 2009 е член на Департаментния съвет на ДЕО, от 2018 е член на Департаментния научен съвет при СУ „Св.Климент Охридски“. От същата година е член на Европейската лингвистична асоциация. Ръководител е на четири научни проекта. Участва в изготвянето и актуализирането на тестови вариант по български език в рамките на ALTE и в други експертно-организационни дейности.

2.ОБЩО ОПИСАНИЕ НА ПРЕДСТАВЕНИТЕ МАТЕРИАЛИ

В конкурса за академичната длъжност „професор“ Савелина Банова е представила 25 публикации: 1 монография (хабилитационен труд), 24 статии. Материалите не повтарят тематиката на докторската ѝ дисертация.

Има представени 84 цитирания (2 в Web of Sciece), 8 индексирани публикации, 74 отразени в различни библиотечни каталози.

3. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКАТА И НАУЧНО-ПРИЛОЖНАТА ДЕЙНОСТ НА КАНДИДАТА

Ще насоча своите разсъждения към анализ и оценка на 25 научни публикации, представени от Савелина Банова: 1 монографии и 24 статии. Посочените материали обхващат научни изследвания в три основни направления, в които проучванията на кандидата са довели до отчетливи резултати:

- Морфология на съвременния български език
- Синтаксис на съвременния български език
- Приложна лингвистика

Ще се спра най-вече на хабилитационния труд на доц. Савелина Банова, като специално подчертавам, че статиите, свързани с проблематиката, показват траен интерес и сериозен професионален интерес, които се обобщават и систематизират в хабилитационния ѝ труд.

Монографията *„Езиково усвояване: вариации в параметрите при морфосинтактични реализации в междинния български език“* предлага разработването на актуална за днешната лингвистика тема поради повишения в последно време интерес към езиковото усвояване на различни езици. Според авторката изследването „е първото по рода си, в което се предлагат систематизирани данни, представящи употребата на притежателните местоимения (кратки и пълни форми) и на приглаголните клитики в междинния български език, като работата е разгърната в рамките на единия от теоретичните подходи на контрастивната лингвистика – анализа на грешки“.

Монографията съдържа 255 страници и се състои от увод, пет глави, заключение и списък на използваната литература (общо 230 заглавия).

Уводът представя обекта, целите, задачите и методите на изследването. Авторката подчертава спецификата на изследвания обект и необходимостта от анализ на междинните езици в българската лингвистика. Методът, който С.Банова използва, е контрастивният, като трябва да се отбележи специално, че това е и най-подходящият

метод за целите на изследването. Обосновават се и теоретичните концепции на авторката за междинните езици и тяхното функциониране.

В първа глава се разглеждат теоретичните аспекти на усвояването на чужд език. Обсъждат се въпросите за езиковото усвояване с оглед към чуждоезиковото обучение. Авторката посочва и подходите, използвани при описанието на междинните езици.

Втора глава представя теоретичен преглед на въпроса за притежателните местоимения. Изведени са специфики на притежателните местоимения, които са важни както по отношение на теоретичните рамки, в които се разработват описателните граматика, предназначени за чужденци, така и за учебниците по български език като чужд. Специално внимание е обърнато на особеностите, които се проявяват при преподаването на тази категория на чужденци, изучаващи български език. Особено интересен и приносен момент в тази глава са представените експериментални данни за употребата на третоличното притежателно местоимение вместо възвратно притежателното.

В трета глава се правят класификация, анализ и обобщение на емпиричния материал по отношение на усвояването на притежателните местоимения от носители на българския език. Авторката е разделила главата на две части. Първата част разглежда словоредните и граматическите особености, характеризиращи процеса на усвояване на притежателните клитики при изучаване на българския език. Втората част е посветена на процеса на овладяване на пълните притежателни клитики в междинния български език. Това разделяне е напълно обосновано и структурира прецизно двата основни процеса при усвояването на притежателните клитики в междинния български език.

Четвърта глава коментира описанието на словореда на приглаголните клитики в теоретичен план. Посочени са езиково специфичните особености на българския език, изразяващи се със запазване на типологическата особеност на славянските езици по отношение на мобилността на местоименните клитики и на презентните форми на глагола **съм**, на енклитичния характер на въпросителната частица **ли**, с проклитиките **ще**, **да**, които, от гледна точка на ареалната лингвистика, са балканизми. Тази глава е интересна и задълбочено представя някои особености на българския език в неговата интерференция както със славянските, така и с балканските езици.

В **пета глава** авторката коментира процеса на усвояване на приглаголните клитики. Структурирана е отново, но в три части. В първа част обект на изследване е словоредът на приглаголните клитики. Описвани и анализирани са различните междинни вариации в речта на изучаващите българския език като чужд. Правят се обобщения за причините, предпоставили междинните вариации. Във втората част акцентът е поставен върху взаимозамяната на винителните и дателните клитични местоименни форми на личните местоимения в междинния български език. В трета част се разглеждат особеностите, съпътстващи изразяването на рефлексността в процеса на усвояването на българския език като чужд. С.Банова прави описание и анализ на различните прояви на употреба и търси обяснение за тяхната поява. Тази глава по мое мнение има най-приносен характер и показва уменията на авторката както да анализира детайлно различните явления и техните прояви, така и задълбочено да синтезира направените наблюдения.

Специално трябва да отбележа още едно от много достойнства на изследването – след всяка глава има изводи и обобщения на постигнатите резултати, което още веднъж доказва синтезиращите умения на авторката.

Заклучението обобщава универсалните и езиково специфичните особености, влияещи върху овладяването на пълните форми на притежателните местоимения, на приименните местоименни клитики и на приглаголните клитики.

Статиите на С.Банова доказват трайните ѝ лингвистични интереси както по отношение на съвременния български език, така и по отношение на усвояването му като чужд. Участието ѝ в различни международни и национални научни форуми я представя като авторитетен и разпознаваем специалист в областта на съвременния български език и на приложната лингвистика.

4.ОЦЕНКА НА ПЕДАГОГИЧЕСКАТА ПОДГОТОВКА И ДЕЙНОСТ НА КАНДИДАТА

От 1981 г. до момента доц. Савелина Банова води следните курсове в различни специалности и форми на обучение (лекции и упражнения): съвременен български език във ФНПП (магистранти и специализанти), съвременен български език, общо езикознание, психолингвистика, лингвистични особености на ранното чуждоезиково обучение във ФНПП (бакалаври). Савелина Банова е автор и на курсове „Нова българска

литература“ – в две части, за Сегедския университет, „Съвременна българска литература и култура“ – също в две части, за Сегедския университет.

5.ОСНОВНИ ПРИНОСИ

Доц. Банова е представила справка за приносите, в която коментира поотделно всяка група публикации, с които участва в конкурса. Проблематиката, с която са свързани тези приноси, е актуална и значима за българското езиковедие и за българската приложна лингвистика. Трябва да се отбележат специално приносите на С.Банова в теоретичното и практическото разработване на проблематиката, свързана с междинните езици, както и с преподаването на български език като чужд. Смятам, че всички, които са запознати с нейната научна продукция през годините, със сигурност разпознават доц. Савелина Банова като задълбочен и сериозен изследовател.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въз основа на представените научни трудове, тяхната значимост, съдържащите се в тях научни и приложни приноси, на натрупания изследователски и преподавателски опит смятам напълно убедено, че доц. д-р Савелина Банова заслужава да заеме академичната длъжност „професор“ в научна област 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология (Български език – морфология и синтаксис).

16.04.2018 г.

Автор на становището:

(проф. д-р Гергана Дачева)